

2-3 Къурбан - байрам

4 Жилар ва чвйир
ккеебехънайиган

6 Аьламантан
бицир

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМНАРИН ГАЗАТ

ТЕБРИК

ИХЪ КЪУДРАТЛУ АЛЛАГЪДИН ЧЧВУРНАККИДИ!

Ассаламу аьлейкум, гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир!

Дагъустандин мусурмнарин Диндин идарайин ва хусуси вуди йиз терефнаан учву, ихъ республикайин вари мусурмнар, улубкьурайи мусурмнарин варитан аьхю Къурбан- машкврахъди (Ид- аль-Адгъя) кьваантан мубарак аплураза. Зуль- гъижжа вазлин сабпи йициуд йигъандин ччвурнахъан, гъаму хайирлу йигъари гирами жилиина душнайи ва гъягъюрайи Дагъустандин мусурмнарин терефнаан, дурар гъадушваз гъадарин терефнаан, ихъ адлу тухмарин вуйи аьлимарин ва шагьидарин терефнаан Аллагу Тааьлайикан учву дюнъайин ва аьхиратдин

аьзабариккан уьрхювал ва учву гъадму хайирлу йициуд йигъандин ужувларихъ мягърум дарапувал ккун аплураза.

Гъит гъаму йигъари Аллагу Тааьлайи дупнайи теклифар тамам аплбаан гъабхурайи хайирлу гъуллугъ ва къурбан аплувал кьабул аплри, гъадму гъисабнаан Гъяждиз гъягъювал, хъа шилхъан Гъяж кьули гъабхуз гъабхъундарш, гъит цийи йисан гъациб мумкинвал ибшри.

Ислягъвал, ягъурлувал ва кьюби дюнйирригъра хушбахтвал ишричвуз, гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир!

**Аьгъмад- гъяжи АБДУЛАЕВ,
Дагъустандин муфтий**

БАГЪИШ

Дагъустандин муфтий Аьгъмад - гъяжи Аьбдулаевдиз орден тувну

Гъаму улихънаси Дагъустан Республикайин Президент Муху Аьлиевди Дагъустандин муфтий Аьгъмад - гъяжи Аьбдулаевдиз «Дагъустан Республикайин улихъ улупу лайикълувалариз лигну» кьуру орден тувну.

РД- йин Президентди кьайд

гъаплну ки, Дагъустандин мусурмнарин Духовный управлениейин председатель, муфтий Аьгъмад- гъяжи Аьбдулаевдиз гъадму орден чав улупу лайикълувалариз лигну тувну.

«Гъи бегъем умудлувалиинди дупну ккунду, фицики Дагъустандин мусурмнарин Духовный управлениейи ва Дагъустан Республикайи аи вари аьдати динарин вакилари ихъ республи-

кайи ислягъвал уьбхан бадали вари жорейин чарйир зигура. Думу неинки анжагъ сар муфтийиз туву хусуси багъиш ву, хъа гъацира Дагъустандин диндин идарйири диндин ва политикайин экстремизмийиз кьаршуди зигурайи аьхю ляхниз тувнайи кыматра ву,- гъамциб фикрихъна гъафнийи ва гъапнийи Муху Аьлиевди.

ГЪЯЖ - 2009

Гъяждиз гъягъювал кьаназ мигъибтанай

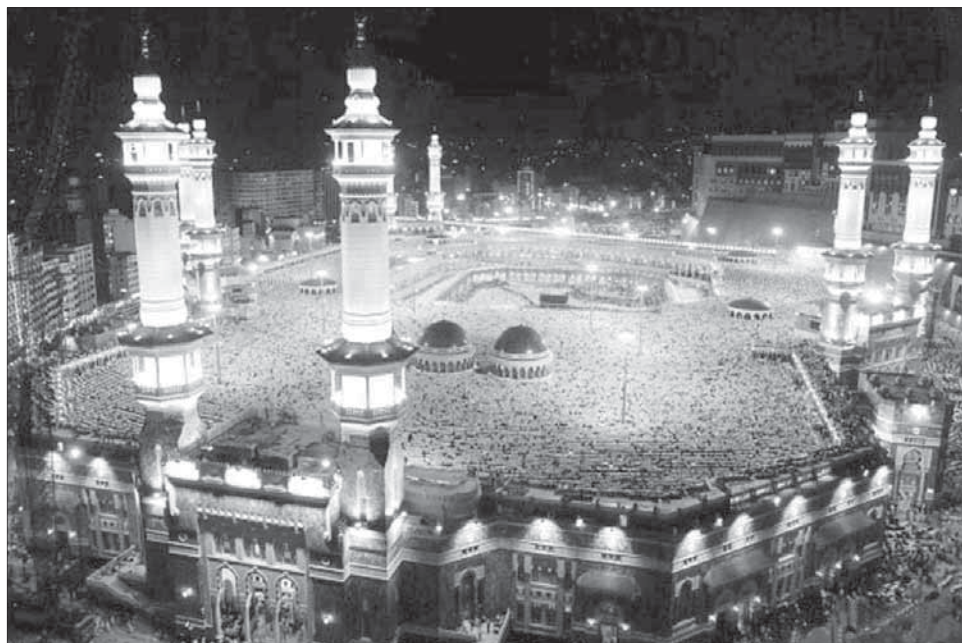
Шлиз мумкинвал аш, гъацир касди гъяждиз гъягъювалин фарз кьаназ гъибтну ккундар, гъаз гъапиш сарун гъациб мумкинвал гъичра дархъузра мумкин ву. Фуж гъяждиз гъягъюз хъутрукъди кечмиш гъахъиш, чаз мумкинвал ади гъабхънушра, Ахиратдин йигъан Аллагъдин улихъ дийигъиди, фицики дугъу Аллагъдин улихъ вуйи чан вазифа тамам гъаплундар.

Гъяждин бинйир (шартлар):

1. Играм алабхъбахъди сабси ният аплувал.
2. Арафатдин йишваз гъювал.
3. Таваф- Кябайилан илдицувал.
4. Саъю- Сафайин ва Марвайин дагълар- теппйрилан гъягъювал.
5. Кушар (чларар) ултлукъувал (искан кьул шубуб члар).
6. Метлеблу шартлар хъайи- хъайибси кьули адагъувал.

Гъяждиз гъягъювал варитан метлеблу ляхин ву, думу адарди диндин гъубкьувал (бегъемвал) дубгру.

Аллагъди Гъаьнайирин гъядисди дупнайиганси, шли Аллагъ бадали гъяж

кьули гъабхуруш, футнийир, пис гафар дарапди, ва гъаддихъди сабси гунагънан ляхнарра дарапди, гъацир кас бабкан гъахъи йигъанси марцциди гунгъар ктарди, кьяляхъ гъиди. Дупна, гунгъарин арайи гъацдарра ади шулу, фицики Арафа йишвахъна гъафиган аьфв аплрудар.

Аллагъди нянатлу гъаплу иблис саб

ражну Пайгъамбарихъна ﷺ гъюру, Арафатдин дийигънайирси, урхнайиганси, ипнир, гъатхур, ишурайирсир ва биябур дапнайигансир. Аллагъди Гъаьнайири ﷺ дугъхъан гьерхру: "Гъаз уву нивгъар удурова, фитъан думукъан ипни духънава, гъаз машнаан дигиш духънава, гъаз гъузгъун илипнава?" Гъаму гафариз иблисди

жаваб тувру: "Гъамина гъюз гъялакди айи гизаф кьадар инсанар себев вуди гъамци духъназа, гучвал казук. Фицики гъадрадин умудар тамам хъиди, кьури, ари гъаддиз узу пашмандира аза, дердра аплураза. Аллагъдин I рякъюз гъялаквал аплурайи гъяйвнарин ршуввалар, Аллагъдихъ хъпехъуз разивал улупурайи инсанар себев вуди. Эгер гъадрар узуз мютюгъ вуйиш, ужу хъибдийи".

Аллагъди Гъаьнайирин ﷺ гъядисди дупнайиганси, "эгер шли - вуш чан хал дупну гъяж ясана уьмра бадали гъадушвъан удучвнуш, ва рякъюз кечмиш гъахънуш, гъадму касдиз Ахиратдин йигъ улубкьайиз вуйи вахтназкъан гъяждиз гъягъбан савабар дикьуру".

Абу Хурайрайи гъамци гъаплну кьури мялум аплура: "Узуз Мугъаммад Пайгъамбари гъамци кьури гъеебхъунзуз: "Шли Аллагъ бадали гъяж кьули гъубхиш, чан хпирин багахъ дархъиди ва гъич саб жорейинра гунагънан ляхин дарапди ва рябатсузвал улдрупди, гъацир кас хулаз учв чан дадайи бабкан гъахи йигъанси марцциди кьяляхъ гъиди" (Дугъан муганаздин вари гунгъар аьфв аплуру).

Мусурман календарин

Мусурмнарин варитан

'ИД - АЛЬ - АДГЪЯ

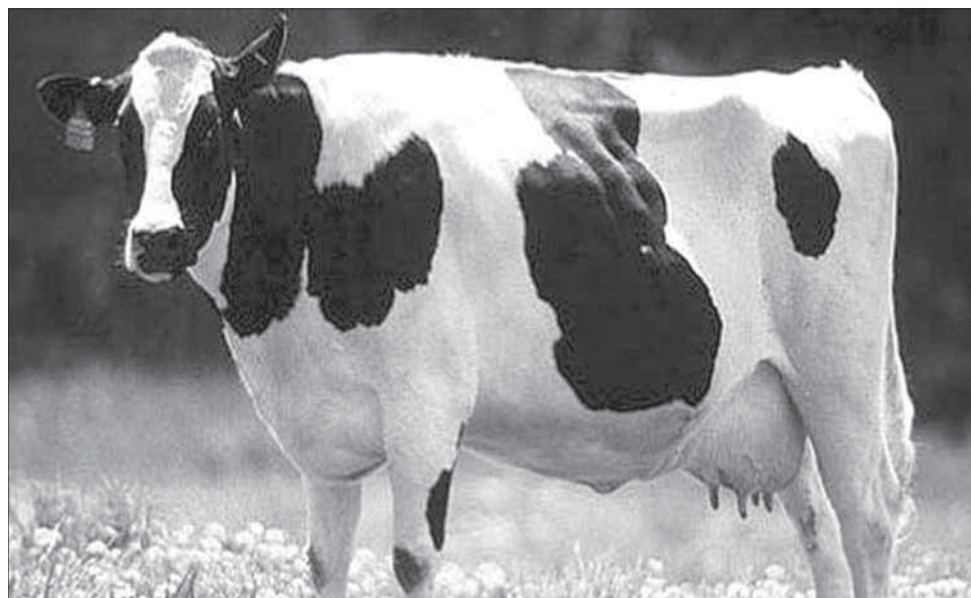
Къурбан машквар (ид - аль - Адгья) мусурмнарин асас машквар ву. Думу Зул-гьижжа вазлин 10 - пи йигъ улубкъ-ган шулу яни гирами йигъан - Аьрафатдин йигъан къяляхъ вуйи йигъан улубкъуру. Ид - аль - Ад-гьяйин къяляхъ вуйи шубуд йигъаз (ясана 11, 12, 13) ташрикьдин йигъар кьуру.

Ид-аль-Адгьяйин йигъазулихънаригъ алабхъбахъан ккебгъну тап ташрикьдин йигъар ккудуклайизкъан мусурмнари аьхю сесниинди такбир урхуру (Аллагъу акбар). Такбир мистариьра, хулаьра, кючейиьра ва майднариинра - варишварихъ урхуру. Вариди сабси машкваран йигъари такбир урхурайивали фуланин шагьур ясана гьул мусурмнарин вуйивал шагьидвал аплуру. Дугьриданра, гьар йисан ихъ дюньяйин

ву. Гьадму йигъари саб ражну ушв бису-вал ушвар дисру сад йисаз барабар шулу. Аллагъдин гьуллугънаъ ади сад йишв гьаплувал "Лейлатул Кьадрийин" йишвну гьуллугъ аплбаз барабар ву. Зул - гьижжа вазлин урчвудпи йишв Аьрафайин йишв ву, думу Аллагъу Тааьлайин гьуллугънаъ хьупгъинди гьаплну ккунду".

Зулгьижжайин садпи 10 йигъан "Кьул-гъу" гьурхиш ужу ву. Аьрафайин йигъан кьуруш 1000 ражну гьурхиш ужу ву. Аллагъдиз ккуни ляхин Аьрафайин йигъан гьаплурин йискъубан арайиь гьаплу ляхна-риз барабар вуди дебккору. Шубуб ражну "Кьулгъу" гьурхурин вари Кьуръан бегьем-ди гьурхурин ужуваз барабар шулу. Ари гьамус фикир аплинай, яраб фикирлу кас-ди гьациб мумкинвал ишлетмиш дараплди гьибтуйклан?

'Ид-аль- адгья (тюрк чьалниинди Кьур-бан байрам, ихъ чьалниинди Кьурбан машквар) мал-чарва убккбан ва дидин йикк касибариз ва жара ксариз пай аплбан машквар ву. Кьурбан аплувал гьижрайиин-ди мусурман календариинди зул- гьижжа вазлин 10пи йигъан улубкъуру.

МАШКВРАН ЙИГЪАН АПРУ СУННАТ-ГЪУДГАН (Салат-уль- ид)

Салат-уль -ид (ид гьудган) му машквар йигъан апру 2 ракааьтдин суннат- гьудган ву.

Думу Кьурбан машкваран ва Ушварин машкваран йигъари апру ву. Имам Шафийин мазгьабдиинди, салат- уль- ид суннатун муаккадатун ву, яни лапра умудлу-валин аьшкъ кади даплну ккуниб ву. Хъа имам Абу - Гьанифайин мазгьабдиинди, му жвуми йигъандин гьудгниз ушвар вуйи важиб ву.

Думу кьули гьабхру вахт ригъ гьудубчвуз хьюгъхъанмина ккебгъру ва лисундин гьудгнин вахт улубкъайизкъан давам шулу. Думу гьабхбан гьакьикьки вах-тнакан дидиз улихъна имамдихъан гьерх-ну ккунду.

Жилари ид - гьудган жара динагълийи-рихъди сатлиди мистаъ аплуб ужу ву, хъа амма хулаьра аплуз шулу.

Мистаз гьагьурган ярхи рякььюьди ва мистъан удучивну гьюруган жикъибсидб рякььюьди гьагъюб - гъюб ужу ву.

Ид- гьудган аплайиз улихъна ният даплну ккунду: "Кьурбанмашквар (ясана ид аль- адгья) улубкъбахъди аьлакьалу вуди Кьудратлу Аллагъ ﷻ бадали узу машкваран кьюб ракааьтдин суннат - гьудган аплуз ният аплураза". Эгер гьудган жямьяаьтдихъ-ди, жара мусурман ксарихъди сатлиди аплуруш, думуган аплурайи ниятнан гафа-рихъди сабси "жямьяаьтдихъди сатлиди" ясана "имамдихъди" кьуру гафарра дупну ккунду.

Ниятдин къяляхъ дишлади "Алла-гъу акбар" дупну ккунду ва хилар ибарихъна за даплну, гьудган аплуз хьюгъру. Гьудган аплайиз улихъна, аьдат вуйиганси, аьгъю ксари "Важжагъту" кьуру дюаь урхуру. Гьадму дюаь ккудукьибалан къяляхъ, хъа-на хилар за аплбиинди, "Аллагъу акбар" урхуру ва хъасин хилар ис даплну ва мух-рин искан терефниин иливну, кьуру:

"Субгьяналлагьи валь гьямду лиллагьи ва ла илагьа илла лагъу валлагъу акбар".

Гьаму дюаь урхбан къяляхъ хъана хилар за аплуру ва "Аллагъу акбар" урхуру ва, хъана сабпи ражнуса. Гьамци, йир-хъуб ражну "Аллагъу акбар" ва йирхъуб ражну "Субгьяналлагьи..." урхуру. Гьад-дин къяляхъ ургубпи ражну "Аллагъу акбар" кьуру ва гьаддин къяляхъ "Фатигья" сура урхуру, "Ауьзубиллагьи"-йилан ва "Бисмиллагьи"-йилан ккебгъну. Хъа имбуб

аьдати гьудгнийси аплуру.

Кьюбпи ракааьт аплруган гьудужвну жилик унтI кабсбалан къяляхъ, аьдат вуйи-ганси, хилар за аплуру ва "Аллагъу акбар" урхуру. Хъасин хилар мухрин исхъан терефниин дивру. Хъасин хъана хилар за аплуру ва "Аллагъу акбар" кьуру, хъана дурар мухрин исхъан терефниин дивру ва "Субгьяналлагь" урхуру. Гьамци, юкьуб ражну хилар за аплуру, "Аллагъу акбар" кьуру ва "Субгьяналлагьи" урхуру. Гьаддин къяляхъ хьубпи ражнура хилар за аплуру, ва "Аллагъу акбар" кьуру, хъасин, мухрин исскан терефниин хилар дивну, "Ауьзу... йилан" ва "Бисмиллагьийилан" ккебгъну "Фатигья" сура урхуру. Хъасин имбуб аьда-ти гьудгнийси аплуру.

"Фатигья" сурайин къяляхъ кьюби ракааьтариьра Кьуръандиан фунуб вуш сура гьурхиш ужу ву. Сабпи ракаатнаъ "Кьаф", хъа кьюбпидиь "Икьтараба", хъа шлиз аьгъдарш, сабпидиь "Кьул я аййу-гьал кафирун", хъа кьюбпидиь "Ихлас" гьурхиш ужу ву.

Шли хулаь ид- гьудган аплуруш, думу хизандин жара вакиларихъди сатлиди гьаплиш ужу шулу (хпирихъди, веледарихъди, дадайихъди, чйирихъди ва гь. ж.).

'Ид- гьудган рякььюь айири (айидари) гьаплганра ужу шулу. Шлиз зиихъ дупнайи дюаь аьгъдарш, аьдати кьюб ракааьтдикан ибарат вуйи гьудгансуннат даплну ккунду, ид-гьудган аплуз ният ади гьабшиш.

АБХЮ МАШКВРАН ЭДЕБАР

Аьрафайин йигъандин къяляхъ гью-райи йишв машкваран йишв ву. Думу вахт Аллагъдин ﷻ гьуллугънаъ ади гьаплуб ужу ву. Йишв улубкъайиз улихъна, мумкинвал аш, шейхарин, аьлимарин, багахълуйирин ва жара ксарин накьварихъна гьагъюб ужу ву.

Амма жиларна дишагълийир сатлиди накьварихъна гьагъюб ярамиш шулдар. Шариаьтдин аьдатар кьулиз адагъуб лазим ву. Жвуваз саваб бадали ва гьийихдарин гьюрматназ Кьуръан урхуз, дюаь аплуз ккундуш, Кьуръан урхри ва дюаь аплри. Пайгъамбари ﷺ, дугъан къяляхъ хъайи-дари ва имамари фикир аплурайиганси, накьвдихъ Кьуръан урхувал рягьматдиз душнайириз хайирлу ляхин ву, иллагьки машкваран йигъари рягьматдиз душнайи-риз артухъди гьюрмат аплурайивалик гьи-саб шулу ва гьийихдарин рюгьяр шад шулу.

» 3

жилиин али миллионариинди мусур-ман чьйири ва чйири Кьурбан машквар варитан гирами машкварси къайд аплури шулу. Гьадму йигъан дурарин юкварихъ Аллагъдихъна ﷻ вуйи ккунивал ва гьюр-мат артухъди жанлу шулу, сари тмунур машкврахъди тебрик аплруган, дюьйир урхруган Аллагъу Тааьлайикан чпин гун-гьарин аьфв аплувал, дюньяйин жилиин али инсанариз ислягъвал, мясляаьт, чиб - чпихъна гьюрмат уьбхювал ккун аплуру.

Гирами Кьуръандиь дупна (мяна): "Учву халкъ Гьаплурин гьюрматназ дюьйир аплинай, учвкан Думу рази хьуз".

Имам Гьазалийи биклур: "Гирами вахт ккидипуриз хайир бихъидар, вахтниинди базариина дурушган алвер аплбан хайир даршлуганси". Зул-гьижжайин ваз гирами вазарикан саб ву. Думу вахтна жюрбежюр дявйир гьахуз, душманвалар аплуз ва жюр-бежюр гьалмагъларихъ учьвуз къадагъа даплна. Мумкинвал айидари гьадму ваз-лиь ушв гьибисиш ужу ву. Иллагьки гьад-му вазлин садпи йицуд йигъан ушвар дис-увал ва Аллагъ ﷻ кьиваинди йишв адаплувал ужу ву. Тирмизийи, Ибну Мажигъди, Абу Гьурайратди кьиваин даплнайи гьядисдиь кьуру: "Варитан гирамидар ва багьалудар Зул- гьижжа вазлин садпи йицуд йигъ

Кьурбан машквар вари мусурмнарин машквар ву. Думу шубуд-юкьуд йигъан давам шулу. Кьурбан аплуз урркору мал-чарва сагъидар вуди ккунду. Машкваран йигъари исихъ учу ктухурайи ляхнар кьули гьахувал суннат ву:

1. Ахниккан ухди гьудужуб.
2. Вари жандак бегьемди жибкьуб.
3. Сппар бегьемди марцц аплуб.
4. Жвувахъ ицци ний хъаплуб.
5. Цийи ва марцци палат алабхъуб.
6. Тьубахъ тьулбан хъаплуб.
7. Вахтназ улихъна мистаз гьагъюб.
8. Рякььюь такбир урхуб ("Аллагъу акбар").
9. Динагълийир мубарак аплуб.
10. Шадди, машинаан ачухъди улупуб.
11. Мусурмнар машкврахъди мубарак аплуб.
12. Касибариз садакьа пай аплуб.
13. Гьалмагъларихъ айидар мясляаь-тнахъна хуб (албагуб)
14. Багахълуйирихъна гьагъюб.
15. Динагълийириин улукьуб.
16. Хялижвди гьагъурган, пешкеш гьаб-хуз гьархну ккундар.
17. Багахълуйирин накьварихъна гьагъюб.
18. Хялариз уьл- хураг гивуб.

АЪХЮ МАШКВАР

244

Имам Газалийн "Диндин гьакънаан илмар ачмиш хьвал" кӀуру китабдиъ гьамци дупна: "Гьийихдар читинвалиъ айиган кюмек бадали фитхъан вуш хъчӀихуз ккунди айи инсанарик гьисаб ву". Эгер чӀиви инсанари дурарихъанди Кьуръан урхуруш, дюаъ аплуруш, садакъа тувруш, думуган гьийихдарин рюгьяр артухъди шад шулу, дюньяийъ айи вари шейъар тувубтан артухъдира кади. Ухь дурариз фукъан ужувлар гьапишра, малаикари гьамцдар гафар кӀури, аку дюньяийан гьадму ужувлан хабрар хуру: "Гьаму пешкеш увуз фуланин касди хътапуб ву".

МАШКВРАН ЙИШВАН ХЪАЪРУ ЭДЕБАР

Гьадму машквран йишван хъаъну ккуни саб жерге эдебар а.

Хябяхъдихъанмина хъюгъну такбир урхувал. Такбир мистариъ, хулаъ ва кючйириъ, наан ккундушра гьадушваъ урхуз хай шулу. Мумкинвал аш ачухъ сесниинди дурхну ккунду. Эгер гьациб мумкинвал аш, мистариъ дивнайи ахью сес тувру алатариан гьурхиш хъана ужу ву. Гьадму такбириз "мурсал" кӀуру, думу кьулгьийрихъди сатӀиди вуйиб дар.

Кьубпи такбириз "мукъаййад" ясана кьулгьийрихъди кибикънайиб кӀуру. "Мукъаййад" анжагъ Кьурбан машквар йигъан урхуб ужу ву. Гьелбетда, ушварин вазлиъ дарди. "Мукъаййад" такбир гьацира машквран йишвандин хябяхъдилан хъюгъну урхуру ва "ташрикьдин" аххиримжи йигъан ригъ алабхъган ккудубкӀуру.

"Ташрикьдин" йигъар гьамрар ву: Зул- гьижжайин 11, 12, 13- пи йигъар. Гьадму дупнайи йигъари, чарасуз дапӀну ккуни гьудгнарин, суннайин, кьулгьийрин кьяляхъ ясана ккадапӀу гьудган апӀалан кьяляхъ такбир урхуру.

Имам Нававийи бикӀура: "Саб жерге йишвариъ такбир "Абрафайин" йигъандин гьачиндин гьудгнин кьяляхъ аплуру ва "ташрикьдин" аххиримжи йигъан лисундин хураг ипӀалан кьяляхъ ккудубкӀуру.

Гьацира гьаддин гьакънаан гьакьлу гьадис ва гьадму терефнакан кӀурайи аьлимарин китабарра а. "Шигъабал", "Мягъяли", "Итгъяф" китабарин шубуб томраъ, 64пи машнаъ, гьамциб такбир кӀваин аплура: "Аллагъу акбар! Аллагъу акбар! Аллагъу акбар! Ла илагъа илла Ллагъу валлагъу акбар ва лиллагъиль гьамд. Аллагъу акбар кабиран валгъямдуллилагъи касиран ва субгъяна ллагъи букратан ва асилан. Ла иллагъа иллалагъува ла нягъбуду илла ийгагъу мухлисина лагъу ддина ва лав каригъал кафирун. Ла илагъа иллалагъу валлагъу акбар!"

Гьацира Кьуръан урхуб ва дюъйир, вирдар аплуб ужу ву. Аллагъу Тааълайин вакили гьапну: "Чаз ккунш фуж вушра, йишвну ва Кьурбан машквран йишвну Первердигарин гьуллугънаъ хьупъин аьшкъламиш духънайир, эгер тмунурин кӀваъ айи дерд -хажалат ктипурдарш, чан кӀваъ айи хусуси дерд- хажалат ктипуз хьибдар".

"Гьадму йишвну Первердигари чан юкварин ккарагбариз жаваб тувиди. Шилхъан йишвандин вари вахтна Аллагъ кӀваин алди гьуллугънаъ хьуз шулдарш, йишвандин гьацӀ вахткъана гьапӀри, хъа эгер йишвандин шубубдик саб

пай вахтра гьаплуз шуларарш, вариди сатӀланди жьамьаъдихъди аплуру йишвандин ва гьачиндин гьудгниз гьарахри. ГьацӀ апӀбаз лигну дугъаз хъайивал хьибди", кӀура Ибну Аббасди. Гьаму машквран йигъан дугъу ва чан хизанди чпин жанар гьижикӀиш ужу ву: ккунш гьацӀишвариъ, гьачиндин гьудгнин улихъна гьижикӀиш лапра ужу ву.

Аллагъдин гьадму гирами йигъан варитӀан уччу ва

варитӀан цийи палтар алахъуру, хилариин, ликариин али шибар марцц аплуру, кӀул алдапӀуру. Машквран гьудгниз гьушдар ярхибсиб рякъюъди гьювал ужу ву. Мумкинвал аш, гьудган апӀайизкъан гагъди дӀпӀну ккундар.

КЪУРБАН АПӀБАН КЪАЙДА ГЪАМЦИБ ВУ

"Кьурбан апӀбан гьакънаан" Кьуръандиъ гьамци дибикӀна (мяна): "Учву Халкъ гьаплурин гьюрматназ дюъйир аплинай ва кьурбан аплинай, Думу учван рази хьпан бадали". Жара гирами аятдиъ кӀура (мяна): "Аллагъдиз гьацӀ ифи, гьубккубдин йикк герек дар, Аллагъдихъан гьацӀ учвуз гучӀури хьувал герек ву" ясана Аллагъдихъан гьацӀ гучӀурун терефнаан кьурбан аплувал Первердигари кьабул аплиди.

Шариаъти кьурбан машквран аьдат кӀулиз адабгъну ккунивал ихъ Аллагъу Тааълайи Ибрагъим Пайгъамбарихъан гьацӀ ва дугъан бай Исмаилихъан гьадабгъу имтигъянди шагъидвал аплура. Первердигар Аллагъди гьацӀ Ибрагъим Пайгъамбариз гьацӀ чаз айи ялгъуз бай Исмаил кьурбан аплуз буйругъ туву ва дугъу, учв Халкъ Гьаплурихъна ахью ккунишин улупури, кӀваантӀан

чаз Аллагъдихъан гьацӀ гучӀурувал улупури гьадму ляхин аплуз гьязур вуйи. Чан бай Исмаилира кьаршувал улдрупди, гьамци гьапнийи: "Эгер Аллагъди буйругъ гьапӀнуш, тамам аплин". Гагайиз ва бализ думу фукъан ахью имтигъян гьабхънуш, ари фикир аплинай!

Гьадму йигъан кьурбан апӀбан себеб ашкар шула - касибариз кьурбан гьаплу гьайванатарин йикк садакъаси пай аплуру. Диди дурарин

Зул - гьижжайин ваз. Дугин лайкълувал

Зул - гьижжайин ваз мусурмнари варитӀан гьюрматлуди кӀваин аплуру ваз ву. Думу къадагъа дапӀнайи юкъуб вазликан (Ражаб, Зул- гьижжа, Зулькьийда, Мугъяррам) вазарикан сабнуб ву. Гьадму вазари Аллагъу Тааълайи дявйир гьахувал, гьалмагълар аплувал ва ифи удубзувал къадагъа гьапӀну. Иллагъки гьаму вазлин сабпи йицӀуд йигъваритӀан кьиматлудар вуди гьисаб аплуру.

Зул - гьижжайиз мусурмнарин асас машквар дахил шулу "Ида- аль- Адгъа (Кьурбан машквар), думу 10 - пи числоиз алабхъуру. Зул- гьижжайин вазлиъ мусурмнар гьаждиз гьагъюру, хъа гьаждиз гьагъювал Исламдин асас шартӀарикан, дурариин али хьуб фарзнакан саб ву. Гьадушваз гьацира гирами йигъарикан сад йигъ Абрафайин йигъ дахил шулу (9-пи число). Гьадму йигъан гьаждиз душнайидар Абрафайиз гьюру. Абрафайин йигъан агъзур ражну "Ихлас" кӀуру сура гьурхиш ужу ву, гьадрарикан гьарсаб "Бисмиллагъийилан..." ккебгъри. Сабнуб гьадисдиъ дупнайиганси, «шли агъзур ражну "Ихлас" сура гьурхиш, чак кайи вари гунгъар ктахъуру».

Гьадисдиъ гьацира дупна, фицики Аллагъдиз гьацӀ варитӀан ккуни ва варитӀан багъалу йигъар Зул- гьижжайин сабпи йицӀуд йигъ ву. Гьадму вазлин сабпи урчӀвуд йигъан, асас вуди Абрафайин йигъан (ва дидиз улихъна вуйи йигъанра) ушв бисуб ужу ву (гьаждиз душнайидари ктарди).

Айшайихъан вуйи гьадисдиъ кӀурайиганси, сар жигъили Зул - гьижжайин вазлин сабпи йицӀуд йигъан ушвар дисури гьахъну. Гьаддин гьакънаан Пайгъамбарикна гьапнийи.

Ва дугъу гьаз ушвар дисураш гьерхнийи. "Эй йиз уларин акв, дурар Гьаждин йигъар ву ва гьаждиз душнайидарин дюъйирикан ужувлар шулвалик умудвал кивраза, кӀури жаваб тувнийи жигъили.

Ва думуган Пайгъамбари гьапнийи: "Гьадму йигъари гьибису гьарсаб ушвраз варж лукӀ азад апӀбазсиб, варж гьайванатдиз садакъа тувубсиб ва жигъад кӀули гьабхъаз варж гьайван тувубсиб къадарнан багъишар тувиди, хъа Абрафайин йигъан ушв гьибисуриз кьюд агъзур лукӀар азад апӀбазсиб, гьадму къадарнаъди гьайванатариз садакъа пай аплубсиб ва жигъад апӀбаз гьадму къадарнаъди гьайвнар жара аплубсиб къадарнаъди багъишар тувиди".

Гьадисариъ гьацира дупнайиганси, Абрафайин йигъан ушв бисбаз тувру багъишдин къадар кьюд йисан ушвар дигъаз лигну тувру багъишнан къадарназ барабар ву.

Гьадму йигъан ушв гьибисуриин кьюд йисандин гунгъарин аьфв аплиди. Хъа шли Абрафайин йигъаз улихъна вуйи кьюд йигъан ушвар гьидисиш, пайгъамбар Айюбдизсиб багъиш тувиди, хъа Абрафайин йигъан ушв гьибисуриз - Иса пайгъамбаризсиб гьацӀ.

Гьадму йигъари ибадатдиъ вахт гьаплуб, игътияж айидариз садакъа пай аплуб ужу ву.

"Мусурман календарин"

ЖИЛАР ВА ЧВЙИР ККЕБЕХЪНАЙИГАН

ДАГЪУСТАН РЕСПУБЛИКАЙИН МУФТИЙ АБЪМАД- ГЪЯ-ЖИ АБДУЛАЕВДИ АХУЛЬГОЙИН БАГАХЪ КЧИХБАР ГЪАХИ-ХЪАНМИНА 170 ЙИС ТАМАМ ХЪПАЗ ТЯЛУКЪ ВУЙИ МАЖ-ЛИСДИЪ ГЪАПИУ УЛХБААН

Гьюрматлу чвйир ва чйир!

Гъит Аллагу Тааълайи гъи гъамина гъафидарин варидарин зиярат къабул апири ва гъаму мажлиси агъзариинди чуру мажлисарин гунгар марцц апири!

Гъит ухъу Аллагъди ﷺ ухъуз имам Шамилин мюридариз, Ислам бадали гъий-ихдариз туву Женнетдин дережа туври, гъаз гъапиш ухъу гъамина гъадрарихъна ккунивал улупуб себеб вуди гъафидар вухъа!

Чиркейиан вуйи Абдурягъмандин улхуб лапра хайирлук вуйи. Пуз ккундузуз, фицики чиркейлуйири вари гъадму имтигънар дирбаш'валиинди агъ гъапиу. Узуз Абдурягъман чан мистаз гъафидарихъна фици янашмиш шулаш гъабкъюнузуз ва дугъкан разиди вуза. Гъа-циб гъиссвал рябкъюйи, фицики гага чан веледарихъди янашмиш шулайигансиб, дурарихъди гафар- чалар апурайигансиб саягъниинди. Имбударира гъази апири клури клурайир вуза. Даршиш ихъ диндин чул зяйиф хъибди. Ухъуз Чиркейиъ фициб баракат (берекет) аш рябкъюрахъуз ва узу фикир апуразаки, гъадму баракат имам Шамилин ва гъазаватдин тереф уьбхю-райивализ лигну шулайиб ву. Гъит гъадму баракат Чиркейиъра ва ихъ имамдиз кюмекар туву жара гъуларийъра Ахиратдин йигъазкъан давам ибшири! Гъамуш-ваъ киваин гъапиу Юнусдикан вуйи гафар аьлава апираза, фицики маслаатнан улхбар гъахуз клури думу гъагъан рябкъюру гъяларин дугъин али палат сацибди дачябгънайиб (алабкнайиб) вуди гъабхъну. Урсари дугъхан гъерхнийи: «Чихъди маслаатнан улхбар гъахуз яраб жара кас гъидихъундайклана?» Юнусди жаваб тувру: «Ужударстарихъна ужударстар гъаъну, хъа учухъна узу гъаъну сарун». Гъаддиинди дугъу чан гъаншариъ айидариз лайикълу кьимат тувну.

Ухъу ухъуз имам Шамиликан ктибтуз гъамциб мумкинвал тувбаз лигну Аллагу Тааълайиз шюкюр дапиу ккунду. Гъайифки, йиз фикриан, ухъу анжагъ ихтилатар апуз бажаранвал кайидар вухъа, даршиш Аллагъди ﷺ ухъу имам Шамилин вахтари гъаму жилина халкъ апирийи, ва ухъу дугъахъди сатлиди женгъра гъабхрийхъа!

Ахъю имамдикан гъаькълуди клуру инсанар вари вахтари гъахъну. Мисал вуди гъадабгъиш, Советарин Союздин вахтари сар адлу аьлимди, Расул Мягъямедовди, (думу дарги жви вуйи) иамам Шамиликан вуйи тарих уч гъапиу ва диссертация гъибикину. Хъа амма думу гъаддиз лигну партияийкан ктаънийи ва ляхнианра адаънийи. Эгер чав гъадму ляхин батул гъапиш, дугъаз муганайиздин гъялназ гъюз ва чан ляхниз къяляхъ хътакуз гаф тувнийи. Хъа амма думу рази гъахъундайи.

Саб гъулаъ сар агент (футнийир-хабрар уч апиру) киноийз гъагъюрза клуру багъанйириинди гъагъюри гъахъну ва дугъу тярявигъ- гъудгнариз фузар гъагъюраш гъозчивал гъабхури гъахъну. Вуйиштан, гъудган апуз гъагъюру йишвахъинди вуйи рякъюхъинди клубдин улдар (унчвер) ерлешмиш шулайи. Ари гъази дугъу хабрар уч апури гъахъну. Гъи ухъуз ачухъди имамдин тарифар апуз мумкинвалар духънахъуз. Гъамушваъ гъапиганси, имамди 25-30 йисан женг гъубхну, хъа амма дугъу ухъуз гъибту ирсназ гъилигган, йиз фикриан, жарарихъан гъеле варж йисанра гъазиб баркаллу ляхин апуз хъибдайи. Дугъаз аьламатнан бажаран-

вал ади гъабхъну - йишвандин вахтна саб йишвахъан тмунуб йишвахъна гъагъюри, хъа йигъну клуруш женг гъабхури гъахъну, гъеле дугъаз я транспорт, ясана техника ади гъабхъундар.

Имам Шамиликан чакан улхидархъа (думу аьламатнан кас вуди гъахъну), хъа дугъахъди мюридарира женг гъубхну. Гъамушваъ, Ахульгойиъ, жиларира ва жиларин палат алабхънайи, клултин бачук!

улубкнийи ва хлиз яракъ гъадабгънайи дишагълийирира женг гъабхури гъахъну. Гъира дишагълийири а-ужуб имшахвалин юкв айидар, хъа амма дубхъну ккуни саягъниинди палат алабхъуз даршулайидар. Хъа гъадму йисари Ахульгойиин чпин ифи удубзу дагълу дишагълийири? Женнет саб ву. Хъа яраб гъадмугандин ва гъамусдин мусурман Женнетдиз фици гъагъидийклана?

Ухъуз гъаддари гъазанмиш гъапиу Женнетдиз гъагъюз нач дубхъну ккунду. Узу гъази клураза, фицики гъаму суалназ жаваб тувбан бадали: «Женг бадали гъамкъан гизаф йисари гъамкъан ахъю читинвалар агъ апируган имамдиз фу лазим вуйи?» Фицир-вуш сар ахмакъ касди белке пуз мумкин ву: дугъаз гъюкум ккун гъабхънийи, клури. Хъа амма ахъюуб пай халкъари дугъан метлеб жараб вуйи- ухъухъна Ислам тарабгъуз ккун гъабхънийи, клури жаваб тувиди. Дугъан метлеб я гъюкум-гъуллугъ ясана девлет уч апувал дайи, хъа ухъухъна Ислам хувал асас метлеб вуди гъабхъну.

Ари фикир апинай: ухъуз сар багахълу касди нагагъ саб гъагъи гаф гъапиш, гъадму читинди агъ апури шулхъа, гъалабалугъ фикрарикк шулхъа, хъа жара касди гъапиш, думуган агъ апуз шулу. Ари гъаму фикир апинай: имам Шамилиъ кършуди къюб маш гъайидарикан (мунафикъарикан) ибарат вуйи саб ахъю армияйи (4500 касди) женг гъабхури гъахъну. Мумкин ву, гъадушваъ жара йишварин вуйидарикан анжагъ саб проценттан адар шлийи, хъа имбудар вари дагълуийири вуйи. Фициб юкв ади имамди гъаму дагъларий бабкан гъахъидарихъди женг дубхну ккундийи! Гъадму мунафикъар, мумкин ву, гъийин саб жерге дагъустанлуйири тухмарикан вуйидар вуди гъахъну ва гъадрарин тухум мюридарин тухмарихъди гъибикъну ва, белке, гъаддиз йигълан-йигъаз Дагъустандиз гъясузваларин дъюшоар арайиз гъюрашул. Эгер гъадму вахтна 4500 кас къюб маш гъайидар ади гъахънуш, хъа гъидин вахтна йицуб ражну артухъди ву. Дурар гъар йишваъ а, хъа

амма гъамушваз бажагъат дуфнашул, гъюз гъахъундар, хъа амма дурариз якъинди агъяди ккунду, фицики багарихъди имам Магъди мялум хъиди ва дугъан вахтна дурарин ляхин улихъ гъабгъидар.

Имам Шамиликан улхури, узуз пуз ккундузуз, фицики ихъ вахтанан ужуз кас, бажаранлу шаир ва писатель Мягъямед Гъамзаевди имам Шамилин ччвур за апбан ляхниъ къадарсуз ужуз ляхин клули гъубхну. Дугъан зегъмет гъадмукъан ахъюуб ву, фицики думу Дагъустандин варитан заан бахшдиз лайикълу ву. Дугъу гъадгъукан вуйи китаб адабгъну. Гъит Аллагу Тааълайи дугъаз кюмек туври ва думу за апири!

жвуван ягъ-намускъана уьбхъйичва!

Сациб гъазаватдикан ктибтуза. Гъаму улихънаси узу Москвайиз, конференцияйиз гъушнийза. Гъадушваъ Москвайин мэр Лужковди, терроризмийкан улхури, «жигъад» фтиз клуруш гъавриъ адарза, клури гъапнийи. Дугъу гъапнийи: «Узу гъазават апураза. Узу Равилихъна мистаз гъафнийза, Ушварин маквар мубарак апуз ва инсанари майдандиин гъудган апурайи. Узу Равилиз мист йицуб ражну артухъди яркъу дапиу ккунду, клури гъапнийза. Магъа гъазават. Хъа йисанра гъадушваз гъушнийза ва гъадмуганра инсанариз мистаъ йишвар адрувал гъабкънийзуз. Думуган узу гъапнийза, фицики Москвайин гъарсаб райондиз мистар хъиди. Магъа гъазават».

Дугъу мист тикмиш апуруш ясана апурдариш агъдарзуз, хъа амма ихъ руководствойиз клураза: гъит Лужковдин гъазаватдикан агъю ибшири! Хъа ихъ саб жерге руководителари, Ленин мавзолейиан удучвну гъиди, клури гучури, Исламдиз кюмек апурдариш. Сар дишагъли узухъна, чан машра ачухъди, гъафнийи ва гъудгнар апураза ва шагъадат урхураза, йитимар уьрхюраза клури гъапнийи, хъа амма клулна гъюнар ккеркуз шулдар. Ва дугъу гъатмунуб дюнъийи чан гъял фициб шуйклана клури гъерхрайи. Узу дугъаз вари шартлар клулиз адагъну ккунду, клури гъапнийза. Дугъаз йиз терефнаан жара саягъниинди дупну ккунди айи. Дугъу налогарин идарийириъ ясана жара жамъаьтлугъ идарийириъ ясана государствойихъан скидкйирикан гъерхрадайи. Дугъаз Аллагъди ﷺ учв Чаз ибадат апуз клури халкъ гъапиури терефнаан хъана скидка дапиу – женнетдиз гъаъну ккунду. Дугъаз гъадушваъ читинди алабхъур клури фикир апураза. Узу вари имамариз аьдати саягънан фикирлувалин васият апураза, фицики гъи айи мумкинвалар ишлетмиш дапиу ккунду ва ккебехъну ккундар. Жилар ва чвйир ккебехънайивал лапра ахъю писвал ву. Чурудиз хъапирайи мал-чарвайизтан дишагълийириз лапра цибди фикир тувра. Ухъуз ихъ дишагълийири наан аш ва дурар фу ляхнар апибиин машгъл духънаш агъяди ккунду. Жвуван дишагълийириз аьдати саягъниинди хъайивал дапиу ккунду, хъа дурар жара уьлкйириз гъаъну ккундар. Ялгъузди дишгълийири урхуз гъаъну ккундар. Эгер дурар урхуз гъаъруш, учвура гъадрарихъди гъарахай ва гъадрарин багахъ йихъай.

Сабсана аьлава апуз ккундузуз, фицики гъамина швнуд йисариинди гъафнушра, гъаму дагъдин зиина удучвиз гъабхъундарзухъан. Агъю ксарикан гъеебхъунзуз, фицики мумкинвал ашра, Ахульгойиина удучвиз хай шулдар. Гъамушваъ, гъадму дагъдин исикк ккимиди, имам ва дугъахъди сатлиди женгнаъ гъахъидар киваин апуз, дюаъ урхуб ва къяляхъ хътакуз лазим ву. Сабсана, вари имамарикан гъийихъантина сацибди чпин чулар учлукъуб ва имам Шамилин ва дугъан рякъюъди гъушу устазарин ляхнихъна гъюрмат уьбхюб метлебниинди ужувлан ляхнар артухъди апуз, писвал ярхла апуз ккун апураза (имам Шамиль учвра тарикъатвалин устаз вуди гъахъну). Ухъура гъи ухъу деету саб жерге гъалатларин, дапиу адру ляхнарин швумалвал улупну ккунду.

Ухъуз гъаму серенжемар ухъухъан гъушу Рамазан - гъагъийи тешкил апуваликан агъгъахъуз. Гъит Аллагъди ﷺ гъамусдихъантина гъарсад йисан гъаму мюрейин мажлисар апуз, имам ва дугъан ляхнар киваин апуз мумкинвал туври! Гъит Аллагъди ﷺ ихъ тавбу къабул апири!

Узу гъапибдикан гиран мапанаъ. Учвукна гъадму пувалин метлеб гъази тягъна кипбан бадали ваъ, хъа ужудар ляхнарихъна аьшкълу апувал ву.

Вассаламу аьлайкум!

НУБАТНАН МАЖЛИС

Октябрин вазлин эвелариь Табасаран райондин АхьитI гьулаь нубатнан мажлис кIули гьубшну. Гьадушваз гьулан яшлуйир, жигьилар, саб гафниинди, аьхюр- бицир дарпиди вари гьафнийи. Мжлисдин ляхний гьацира Мягьачгьалайиан ва Дагьустандин Огнийиан вуйи хяларра иштирак гьахьнийи.

Мажлис кIули гьубхур Даниял Ражабов вуйи. Дугьу сифтена – сифте улхуз гаф АхитI гьулан имам, гьюрматлу кас Гьюсейн Гьюсейновдиз тувнийи. Дугьу гьаму мажлисдиз дуфнайи хялариз ва чпин багьри гьулан жямьаьтдиз аьхю чухсагьул мялум гьапIнийи ва гьадму мажлис мубарак вуйиб хьувал Аллагьдикан ☞ ккун гьапIнийи. Гьадушваз Огни шагьриан вуйи тьялим Юсуфдикан мевлюд урхувал ккун гьапIнийи.

Мягьачгьалайиан дуфнайи «Ассалам» газатдин гьуллугьчи Аьбдусабири гьарсар мусурман гьардшиз ва мусурман чучуз Исламдин гьаькнаан дерин аьгьювалар гьадагьбаан «Ассалам» газатдикан айи хайирлуваликан ктибтнийи, гьадму газатдин мяналувал хусуси мисалариинди тасдикь гьапIнийи. Гьаддиз гьадму газатдиз подписка аплбан ляхин жанлу алувалра хаиш гьапIнийи. Огни шагьрин имамдин заместитель Рашидди уч духьнайи ксариз ужувларин кьадар артухь аплбакан ва харживларихьан хьадакнуну ккуниваликан мяналу улхбар гьапIнийи.

Огни шагьрин кIулин мистан имам Мугьяммад- Рамазан Ражабовди асас вуди гьамци гьапIнийи: «Ухьуз илим дубгьбан бадали гьамцдар яркьу рякьяр ачмиш аплбаз лигну гьамд ибшири ихь Сар вуйи Аллагьдиз ☞... Гьамциб ужуб мажлис тешкил гьапIдариз ва гьамциб жанлувалиинди мажлисдиь иштирак шулайи АхьитI гьулан жямьаьтдизра баркаллагь пуз ккундузуз. Ав, гьаму мажлисдиз гьилигган гьаму гьулаь артухь кьадарнаьди иман агьалиир айивал мялум шула...». Гьелбетда, хайлиндарин улхбарий гьидин девриь Ислам диндин гьялнкан, бязи ксари Аллагь ☞ ва Пайгьамбар ☞ кIваин алдарди бад- гьавайиди хьапIрайи уьмриканра тясирлу гафар гьапIнийи.

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва мусурман чйир! Ухьу ухьухь аьжал хьайиваликан, ухьу гьаму жилиин алурайи ужувлан ляхнар фикирназ гьадагьруваликан ва гьапIу харживларин жаваб тувну ккуниваликан гьархну ккундар.

Мажлисдин кьаляхь дюьбра гьурхнийи.

Гьит ухьу Кьудратлу Аллагьди ☞ желегедиьра гьамцдар ужудар мажлисариь иштирак шлударикан аплри. Гьамцдар мажлисариь ухьу Аллагь ☞ бадали фици сатIи шулуш, гьит Аллагьди ☞ ухьу ихь гирами Пайгьамбарихьди ☞ женнетдиьра сатIи аплри! Амин.

Ансар Рамазанов

ТАСАВВУФ

«Тасаввуф» кIуру гафнан мяна Кьур'андин ва суннайин теклифар - тIалабар кIулиз адагьру ва жюрбежор табшуругьарихьанна ихтиятвал аплбахьан ярхла шлу ксарин гьаракатарихьди аьлакьалу ву.

Пайгьамбарин ☞ вахтари суфийир (сатIиди ляхин алурайидар) гьаму аьсгьабар вуйи: Жяфару Садикь, Абу зуль- Гьафар, Гьюзайфат ибнЯман, Салман аль- Фарисия. Гьадрар кечмиш гьахьихьан Гьясан аль Басрийиз, Малик ибн Динариз, Ибрагьим ибн Адхамдиз, Зунун аль- Мирийизра суфийир пуз хьюгьнийи. Хьа учв тасаввуф ясана суфизм - му гьаькьлуди диндихь хьугьувал (инандирмиш алувал), ужудар гьилигьгар, гьар вахтна жвуван дюз дару кьастарихьди женг гьабхувал ву. Исламдихьна, Имамдихьна ва Ихсандихьна дихь алувал (жвуван кьастариь ва ляхнариь ачухьвал), Кьур'андиь ва суннайиь улупнайиб кIулиз адагьрувал ву, ва дидин метлеб-варитIан чIурубдихьан азад хьувал ва варитIан лайикьлу хасиятар, лишнар гьадагьрувал ву.

Гьаму гафарин кьаляхь суал гьюзра мумкин ву: «Гьаз «тасаввуф» ва «суфий» кIуру гафар Пайгьамбарин ☞ вахтари яркьуди ишлетмиш алури гьахьундар ясана зиихь дупнайи ксариз - Пайгьамбарин ☞ терефкрариз ва табиинариз гьаз суфийир кIурдайи?»

Жаваб рягьятди тувуз шлуб ву: «суфий», «тасаввуф» думу вахтари чпин хусуси тереф-мяна тувнайидар дайи, яни гьадму ксариз жюрбежор саягьниинди кIули. Гьамциб мисал гьадагьрухьа: Мугьяммад Пайгьамбарин ☞ терефкрариз, рякь хьапIрайидариз суфийир кIурдайи, гьаз гьапиш «аьсгьаб» варитIан заан дережайиз дуфнайир кIуру мяна айи гаф ву ва фицир эвли гьахьишра, дугьхьан аьсгьабвалин дережа гьазанмиш алуз шулдар, эгер ухьу аьсгьабариз жара саягьниинди гьапIнийиш, думуган дурарихьна вуйи гьюрматсузвал хьибдийи. Гьадрарин кьаляхь хьайидар табиинар вуйи. Дурариз гьацци кIурдайи, гьаз

гьапиш дурарра заан дережайиь айидар вуйи, фицики гьадму ксар чпин улариинди Мугьяммад Пайгьамбар ☞ гьаркьдар ва дугьхьан исламдин аьгьювалар гьадагьдар вуйи. Гьацира табиу табиинарра. Эгер ухьу гьадрариз жара саягьниинди гьапIнийиш, вахт гьаьгьбахь жюрбежор кIвахьнивалар арайиз гьюб мумкин вуйи.

Табиинарин ва дурарин рякь хьапIрайидарин кьаляхь мусурмнарин арайиан инсанар удучIвуз хьюгьну-дюньяйин уьмрин ужувларихьан ва рягьятваларихьан ярхла гьахьидар ва чпин уьмур Аллагьдиз ☞ гьуллугь аплбаз бахш гьапIдар, гьадрариз «суфийир» пуз хьюгьну.

Суфийирихьна гьюрматлуди янашмиш шлувал аьгью гьабхьиган, дурариз вариди гьюрмат аплруган, саб жерге инсанари гьадрарин саягьниинди палат алахьури, чпира суфийир вуча кIури халкь кIвахьни алуз хьюгьну. Гьаькьвал кучлихьан жара аплбан бадали гьаькьлу суфийир чпин аьгьювалар саб жерге шартIариинди дерккуз мажбур гьахьну. Думу гьадму кIуру гаф вуки, анжагь вариди гьисабназ гьадагьу, Аллагьу Тааьлайикан аьгьювалар гьадагьбан дережайихь хьуркьу шейхдихьан ученикариз насигьятар тувуз шули гьабхьну. Насигьятчивалин вазифа кIулиз адагьруз табшурмиш гьапIу кас Аллагьу Тааьлайин гьаькьнаан вуйи аьгьювалар гьадагьбан дережайихьна хьуркьну ккунду- насигьятар ва устаздин тербия тувбиинди ва гьадму ляхин бикIбиинди тасдикь дапIнади ккунду.

Магьа гьамциб саягьниинди «тасаввуф» кIуру гафнан мяна ва суфизмийикан вуйи аьгьювалар арайиз гьафну. Гьадму гаф гьижрайиинди 200-пи йисланмина артухьди тарагьгуз хьюгьну, дюз гьапиш думу гафнан мяна гьаддиз улихьнара ишлетмиш алууйи.

М. МЯГЬАМЕДОВ

ТЕРБИЯЙИН ТЕМИРИАН

ИХЬ ВЕЛЕДАР ТАЗА ГЬЕЛЕМАРИК ГЬИСАБ ВУ

Мугьяммад-Рамазан РАЖАБОВ, ДагьОгни шагьрин имам

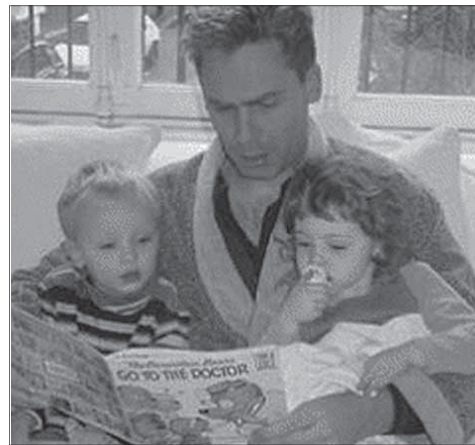
Аьлгьамдуллиллагьи раббил аьлами-на вассалату вассаламу аьла ссайидина Мугьяммадин ва аьла алигьи ва сьаьбигьи ажмааьна. Салават ва салам - Мугьяммад Пайгьамбариз ☞, хьа гьацира дугьан хизанариз ва аьсгьабариз.

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир! Рягьимлу вуйи Аллагьу Тааьлайин тIалабар, ухььина важиб дапIнайи фарзар кIваьлан гьаьну, гьидин йигьан мусурманар вуча кIури, лицурайидар ихь арайиь гизаф алахьура. Гьацци вуйивализ лигну фитна, ягьсузвал, жара кас ужуз алувал, эдебсузвал, сар касдин жарариина кьаст айивал, жвув жара мусурман ксартиан заанди улупувал, гьайифки, пис хасиятнан гьамцдар лишнар ихь арайиан кам шуладар.

Эгер ухьу гьарсар илим аьгью алури, Кьудратлу Аллагьу Тааьлайи улупнайи рякьюьди дацIракди гьаьгьюри гьахьиш, зиихь кудухнайи пис лишнар- уьзрар лапра циб хьидийи. Гьацдар пис лишна-ри инсан гьич саб вахтнара ужувларихь

хьаидар ва дугьан аьхирра пашмануб, хажалатнануб хьуб мумкин ву.

Ихь веледар гьарин таза гьелемарик гьисаб ву. Таза гьелемдизси, ихь веледаризра ужуб хьайивал дарапIиш, дурар фици арайиз гьиди хьа, дурарикан ухьуз фужар шул? Гьаз жиниди гьибтрухьа: гьудган аплру яшнан вахтнаккна ккуркьну,

«Аьлгьам», «Кьулгьу» аьгьдру ксар ухьухь гизаф а. Хьа гьадрариз мусурман диндикан пувал ухььин али фарз даринхьа?!

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир! Мугьяммад Пайгьамбариз ☞ гьапиганси, «илим аьгью алув гьарсар мусурман касдиин али фарз ву». Ихь веледар аьхю духьну, дурар гьаькьсуз рякьюьди гьаьгьюри гьахьиш, ясана диндихьан ярхла вуйи ксарин гьюкмикк ккахьиш, ухьуз фуькан аьхю дерд- хажалат хьибдиш аьгьяди ккунду. Гьадрариз Аллагьдин ☞

ва Пайгьамбарин ☞ рякьяр-ражарикан улупнийиш ухьура, ихь веледарра гьаму дюньяйиьси Ахиратдиьра швумал даршлийи. Ихь веледар жвуван гьвалахь хьмиди дурариз гьелелиг гьаькьлу аьгьювалар тувуз вахт ими.

Мектеб ккудубкIбалан кьаляхь аьхю-нуб пай жигьилари гьаму дюньяйихьди аьлакьалу вуйи пише ктабгьуру. Амма ухьу ихь гирами Мугьяммад Пайгьамбарин ☞ гьаму гьядис кIваьлан гьархну ккундар: «Гьаму дюньяйихьна айи ккунивал- думу гьарсаб харжибдин, гьалатIарин асул ву».

Гьелбетда, ухьу урхувал лазим дар, кIури гьичра кIурадархьа. Духтирвал, агрономвал, инженервал, математика аьгью алувал ва гьаму девриь компьюттера аьгью алувал ихь девриз ва ухьуз чарасуз лазим вуйи кеспар ву. ИншаАллагь, Кьудратлу Аллагь ☞ кIваин алди ихь веледар гьацдар кеспагьалиир шул кIури, умудлу хьидихьа.

Хьа гьамус ухьухьинди лигухьа. Аьхиримжи йисари мусурман дин аьгью дапIнайи ксарин кьадар артухь шула. Амма гьадрарикан хайлиндари мусурман дин тарабгьбан ляхний жанлу активвал улупурадар. Чпи аьхю аьлимар вуйи саягьниинди улупуру аьвамарра алахьуру. Дурариз диндихьди аьлакьалу вуйи саб суал тувган, диндин илим эзберди аьгьюдариси, гьич сабдиканра вижна кIруганси, Аллагьдихьан ☞ гучIвал ктарди жавабар тувру. Гьацдар ксар, багьишламиш аплнайи, Аллагьдин ☞ ваь, хьа шейтIнин рякьюь айидар ву.

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Гьелбетда, гунагь ктубчIвуб инсандиз хас ву, марццидаранжагь пайгьамбартиан дар. КIваантIан туба дапIну, гунгьарихьан ярхла духьну, Аллагьу Тааьлайин рякьюз хьтакувал мусурман касдиз варитIан баркаллу ляхин ву. Закурин йигьан ухькан Аллагьра ☞, ихь веледарра рази шул, жвуван велед марцци дин-тIаьт хьапIри, аьйир-бабарихьна гьюрмат ади хьуб гьарсар абайизна бабаз аьхю шадвал даринхьа?! Гьит Аллагьу Тааьлайи гьарсар кас дюз ва гьаькьлу рякьюин алаьри! Амин.

АЛЛАГЪУ ТААЪЛАЙИН ЛИШНАР

Бицирин дада Мадина Якубовай ихтилат гъапганси, дугъу чан жилирихъди мясляат гъапнийи: эгер чав бай бабкан гъахиш, жилирин Якуб абайин ччвур иливидихъа, клури. Хъа амма фуник бицир киршу сабпи вазли дугъаз нивкI рябкьюру: жилирин багахълуйи чахъна гъудгнин дюъйир кайи пакет, клултин улубкIру тюбетейка ва сюбюгнар туври, гъаддихъди сабси дурариз бай хъиди ва дугътин Абли клуру ччвур иливуб теклиф аплуру.

2009-пи йисан январин кьюдпи йигъан Якубоварин хизанди бай бабкан шулу- Абли. Имбу веледарихъан думу гъич

тувру, хъа амма температура ис шуладайи. Хъасин температура чав- чалланди ис абхънийи, хъа бикIбар кмийи, хъасин гъадрарра саб вахтналан дургнийи, гъадрарин ерина жара бикIбар арайиз гъюйи.

Гъадму бикIбар жорбежур ксариз улупнийи ва гъадрарин шиклар гъивнийи, хъа бязидар клуруш, Аллагу Тааълайихъна дих аплу лишнар вуйивал аьгю гъабхъиган, аьламат ва мюгътал гъахънийи, гъаци вуйивалихъ хъутругърударра айи. Юкьюб вазлилан бикIбар лапра ачухъди рякьюз хъюгънийи.

иштагъвал кади иплуз хъюгъювалиин дурар аьламат гъахънийи.

Рамазандин шубудпи йигъан гъамциб бикIуб арайиз гъафнийи: «Узу шагъидвал аплураза, фицики, Аллагъдин гъайри ибадат аплуз лайиклу вуйир гъич фужкIара адар» (24-пи авгъустди), Рамазандин 7- пи йигъан «Узу шагъидвал аплураза, фицики Мугъяммад Аллагъди Гъаънайир ву» (28- пи авгъустди) ва Рамазандин йицIудпи йигъан «Аллагъдилан гъайри дюз даруб дебккуз шулу ва гъакълувал уьбхюз аьхю кьуватар айир адар» (31-пи авгъустди). Сабпи аят: «Гъакълу ву,

хъайиз 20 минут ккимиди «Аллагъ аьхюру» клуру гафар арайиз гъюру...

28- пи сентябрь (итни, шаввалин 8). Бицирин бедендик гъядис арайиз гъюру: «Эгер учвуз узукъан аьгъайиш, думуган учву цIибди аьлхърийчва ва артухъди ишрийчва» (Бухари, Муслим). 2-пи октябри (жвуми, шаввалин 12) гъядис арайиз гъюру: «Ужвлахъна рякъ улупрур гъадму ужвал аплуриз ухшар ву» (Аьгмад, Абу Ягъла, Тирмизи). 7-пи октябри (гъербе, шаввалин 17) Кьуръандиан вуйи аят арайиз гъюру: (мяна) «Узу гъадрариз аьгъюваларин бинайин алди гъадрарин ужвлан

сабдииндира фаркъвал айир дайи, дюз гъапиш думу сакьюдар гъафтийрихъ ухди бабкан гъахънийи ва духтрари «церебральная ишемия» клуру диагноз улупнийи. Сакьюдар йигъарилан думу сагъ духъну больницайиан адагънийи.

Духтир Нина Зинченко гъапиганси, бицирин гардандикк аьраб чIалниинди гафар арайиз гъюру. Дадайиз аьраб чIалниинди урхуз аьгъдайи Роддомди учв таниш гъахъи сар гъунши дишагълийиз гъадушвак «Аллагъ» дибикIна, клури гъапнийи.

Бабкан гъахъихъан вуйи кьуб вазлилан гъадму бицирин сабпну температура за шулу. Дада духтрарихъна илтIкIуру ва бицирин гъял ахтармиш гъаплхъан гъич фуклара гъибихъундайи. Хъасин бицирин гъидквик (юкIв хъайи терефнак ва кьамкьариин) шиклар арайиз гъюру. Дерматологдиз- духтриз улупган, дугъу думу гъидккъин уьзур дар, клуру справка тувру. Бицириз ребцрувал яваш аплу дармнар

Гъадму шиклар гъяркъдарикан сар Красный Октябрьск гъулан имам Аьбула Сиражудиновра вуйи, думу учв хусуси вуди Якубарин хизандихъди таниш вуйир дайи. Рамазандин ваз багахъ гъабхъиган, бицирин жандкик лапра гъагъи бикIбар арайиз гъафнийи. Имамдиз дурар чан кьуби улариинди гъяркънийи ва бикIбар хъайи- хъайибси чан фикриз гъадагъуз ва дибикIнайидарин мяна ктибтуз хъюгъру.

Сифте вуди арайиз гъафи бикIуб «жумартлу лукI» клуру гафар Рамазан хъайиз улихъна (авгъустдин 14-пи йигъан) ва Рамазандиз вуйи йишвну ва сабпи аят арайиз гъайиз къаб минут ккимиди (21- пи сентябри) «Аллагъ» дибикIнайи. Рамазандин садпи йигъан бицири гъич фуклара гъиплундайи ва гъубхъундайи. Дугъан баб Зулейхатди ктибтганси, дурари бицирин ушвнизди иплруб ипуз чарйир зигуйи, хъа дугъу идипуйи. Гъаз бицири иплруб идипуруш, дурар мюгътал шуйи. Хъа амма Аьлди лавландин гъудгнин кьяляхъ аьхю

увкан Аллагу Тааълайн улихъ варитIан ужурсир варитIан артухъди Аллагъдихъан гучIрур ву». Гъаму гафар Рамазандин вазлин 14-ди арайиз гъафну (4- пи сентябрь). Аьламат жарабдиъра а, фицики гъулан имамди гъадму гафар арайиз гъайиз улихъна йигъан Аллагъдихъан гучI даплу ккунивалин гъакънаан вуйи дюъйир гъурхну.

Абйир-бабари ва гъулан диндин улихъ- клулихъ хъайидари, белке бицириз ул аплур ва пис къаст арайиз гъюр, клури, ашкар дараплуз мясляат гъапнийи. Хъа амма саб гъафтайилан (Рамазандин 21-ди, 11-пи сентябрь) бицирин бедендик гъамциб бикIувал арайиз гъафнийи: «Шли думу жин гъапиш, дугъан юкIв гунагъкаруб ву». Гъаддин кьяляхъ дурари чпин кьарар батлул аплуру ва ашкар аплуз мясляат аплуру. Рамазандин 23- пи йигъан , элгъет йигъан, «дугъан юкIв» клуру гафар арайиз гъюру. Ва Рамазандин вазлин аьхиримжи йигъан лавландин гъудган аплу вахт

ляхнарикан якъинди ктибтидиза». 12- пи октябри (итни, шаввалин 22) аят арайиз гъафну: «Вари халкъ гъаплур Аллагъ ву». 15- пи октябри (хамис, шаввалин 25)- «Эгер учву йиз лукIрахъна Узу хътаплубдин гъакълувалиин шаклу шулуш, думуган гъаддиз ухшар вуйи саб суракъана дюзмиш аплинай». 18- пи октябри (элгъет, шаввалин 28) бицирин бедендик гъамциб аят арайиз гъюру: «Ва думуган динсуз гъаплушра мюгътал гъахънийи ва фициб жаваб тувруш аьгъдайи».

Бицирин дадайиз буш хъуз, я рягъятвал гъадабгъуз, ясана чIатна рягъятвализ удучIвуз мюгълетвал адар. Инсанарихъан, аьламатнан бицириз лигуз гъюрударихъан. Дугъу гъациб аьхю гъагънан аьгъ фици аплураш, аьламат хъуз ляхин а, дугъязу иплуз гъеле анжагъ хъабхъантIан вахт ккабхъурдар. «Дирипишра баладар, Аллагъди кюмек аплуру»,- аьлхъюб кади, гъапнийи бицирин дадайи.

ФИЦИБ ФИКИР АПУРАЧВА?

МУСУРМАН БАЛХЪАН ВА ШУРХЪАН ШВНУД ЙИСАЪ АДИ НЮКГЪИЪ УЧІВУЗ ШУЛУ?

Аллагъди ﷺ тувнайи ужувлар ишлетмиш дапну ккунду ва шюкюр аплуб лазим ву. Шлубкъан ухди риш швуваз душну, хъа бали швушв гъадагъну ккунду, иллагъки ихъ гъидин вахтна. Мусурман бали 19-20 йис хъайиз улихъна, хъа мусурман риш швуваз хъана ухди душну ккунду.

8-988-...70

Мусурман бай ва мусурман риш лапра ухди нюкгъиъ учівну ккунду клури гъисаб апураза. Гъеле узу гъамцира кларза, фицики риш 15 йисаъ ади швуваз душну ккунду, хъа бали чан яш 18 йис гъабхъиган хпир гъадагъну ккунду, даршиш ухъухъ айи гъял лапра писуб ву.

8-988...27

Нюкгъиз вуйи яш хизан яратмиш апбан бадали асасуб дар. 15 йисаъ ади хизан тешкил апуз шулу, 45 йисаъ адира. Асасуб - байна риш хизан тешкил апуз гъязурди ади ккунду. Жавабдарвал ва чиб-чпихъна бегенмиш'вал ади ккунду.

8-928...56

Иллагъки ихъ гъидин вахтна гъадму ляхин къаназ гъибтуз хай шулдар. Жигъилариз шлубкъан ухди нюкгъиъ учівуз мумкинвал тувну ккунду, иллагъки гъадму ляхин шубариз артухъди кайиб ву.

8-988...44

Мусурман бай ва мусурман риш 15 йисаъ ади нюкгъиъ учівну ккунду.

8-928...07

14 йислан 17 йисахъна... къяппавалин гунагъвалихъан уърхбан бадали.

8-964...03

Швушв учв хъирснайи байтлан яшнан бицир духъну ккунду, хъа балин яш- 20 йисахъна гъабхъиш, хай шулу.

8-928...30

Гъелбетда, яшназ хъуркънайиган сатлиди уьмур хъаплуб ужу ву. Ихъ гъваларихъ фу шулаш рякъъюрахъуз, инсанар кючйириъ гъайванатариз ухшар вуди рякъъюру. Эгер дишагълийир аькъюллудар вуйиш, хъа жиларихъан чпин ягъ-намус уьбхюз шуйиш, ва вахтниинди хпир гъадагъуйиш, думуган къяппавал цибди хъибдийи.

8-964...45

Узу гъисаб апураза, фицики хизан тешкил апбан бадали фуланин къадар яш дубхъну (улупну) ккундар. Балхъан ва шурхъан чпин гъяракатарин жаваб тувуз гъабхъиган, дурар уьмрин рякъъюъ алахъру вари аьгъвалатарихъна аьгъ апуз удукъру вахт улубкъган, чпин нюкягъ уьбхюз шлу вахт гъафиган.

8-988...22

Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Учвкан нюкгъиъ учівуз мумкинвал айидари гъаци апри, фицики нюкгъи инсан къадагъа дапнайиваларихъан уърхюру». Ва узурра гъисаб апураза, шлубкъан ухди нюкгъиъ учівиш ужу хъибди.

8-988...33

Гъарсар нюкгъиъ учівувал ялгъузди клулиз адабгъруб ву, хасиятнан лишнар албагнаивал, хъуркънайивал лазим ву, хъа имбудар хъасин шлудар ву. Хъубкънайи ужуб гъари ужуб бегъерра тувру.

8-916...24

Мусурман бай ва мусурман риш 16 йис яш тамам гъабхъиган нюкгъиъ учівну ккунду, Шариатдиинди, хъа амма ухъухъ гъаци апурудар цибдитлан адар. Эгер варидари Шариатдиинди нюкягъ апуийиш, белке думуган цибдитлан гунгъар деетидайи. Гъациб яшнаъ ади нюкягъ апурударш, 20 йис гъабхъиганкъана дапну ккунду.

8-928...05

Мусурмнарин аьдатариз асас духъну, риш жилириз 14-15 йис тамам гъабхъиган швуваз тувну ккунду, хъа бализ 16 йис тамам гъабхъиган швушв духну ккунду, хъа амма ухъу гъадму аьдатар хъаърадархъа, ари гъаддиз Дагъустандиъ жарадарихъди гъягъру шубар ва баяр гизаф а.

8-988...82

Абйир- бабари чпин веледар артмиш апуру, тербия тувру. Анжагъ гъадририз чпин веледари нюкягъ дапну ккундуш аьгъя. Асасуб, жигъилари чиб-чпиз гъюрмат апури ва хизандин уьмрихъна гъязур вуйивал ври терефариан улупну ккунду.

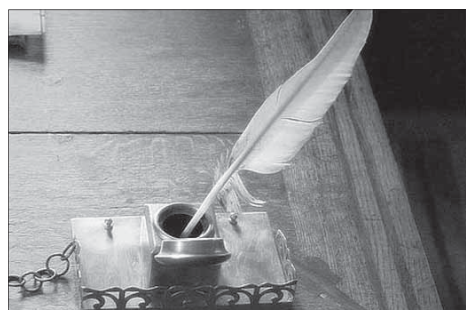
8-988...77

Яв кван гъиссар фикирлувализ мютиюгъ даршлуган, ва яв сяргъятар лазим вуйи къадарналан улдучівури гъахъиш, ари гъадмуган хпир гъадагъуз ва жилириз швушвди гъягъюз вахт шулу.

8-928...56

Узу фикир апураза, фицики шубар 15 йисаъ ади, хъа баяр- 18 йис гъабхъиган. Фикирлу абйир- бабари гъаци апур. Эгер дурар къаназ нюкягъ дарапди гъитиш, къяппавалар артухъ хъиди, гизафна- гизафси абйир - бабарин тахсир ву, веледари чпиз пчу гъиллигъарин дишагъли агуруш, хъа дицистар дишагълийир дискотекийриъ, саунариъ шулу, хъа гъадушвариъ убхърубра (арагъ- чяхир) ва наркотикарра ади шулу, гъадушвариъ жигъилар пучра шулу.

8-928...01

Фукъан ухди вуш, гъадмукъан ужу ву, клури фикир апураза. Инсанди чан улихъ артухъди жавабдарвал гъисс апуру ва, гъелбетда, Аллагъу Тааьлайин улихъра.

8-988...57

Газат урхрударин суалариз жаваб туврайир ДУМД-дин экспертний отделин гууллугъчи Мугъяммад-гъяжи МЯГЪЯМЕДОВ ву

Чарасуз вуди бегъемди жикруган (гъуссул алдабхъруган) кушар (ургъийр) бегъемди ачухъ алув лазим вуйин?

Эгер шид ургъийрин айттинди гъябгъюрадарш, чарасуз вуди дурар ачухъ алув ва жиклуб лазим ву.

Дишагълийи учв палтарикан духънайи ва велед бабкан духънайи вахтна алуз хай даршлу ва гъадмуган ккадау гъудгнарин ерина жара вахтна гъудгнар дапну ккундин?

Гъаци алувал хай шулдар (карагъат ву). («Фатхуль Аллам»).

Саб жерге ужувлан ляхнари инсандин уьмур ярхи алуру, клури шулу ва гъаддихъди сабси гъамци клуру аьлимарра а, фицики инсандин къисмат улихъ ккимиди гъял дапнади шулу, клури. Узу гъавригъ тлаай, фици дюзди гъавригъ ахъну ккунду?

Саб жерге аьлимари клури шулу, фицики инсандин уьмур артухъ шулу (гъидифуру) клуру гафназ берекетвал, уьмригъ ягъурлувал шлувалин мяна сатли шула. Хъа саб жерге аьлимари клури шулу, фицики инсандин уьмур артухъ хъувал малаикари гъюнарин дибикнайибдиз асас духъну арайиз гъюру, клури.

Дишагъли ялгъузди Гъяждиз гъягъюз хай шулин?

Эгер Гъяждин ва Уьмрайин мажбурнамийрикан (талабарикан) улхуруш, дишагъли дурар клулиз адагъуз мажбури ву, эгер чаз исихъ дупнайи ксарикан санурихъди гъягъюз мумкинвал аш:

- 1) Чан жилирихъди ясана чаз айи мягърамарикан санурихъди;
- 2) Чан гъаравшихъди (эгер чаз гъацир аш), хъа амма гъамциб шартли ади дубхъну ккунду: гъадму гъаравшара чан ихтибар али дишагъли кас вуди ккунду;
- 3) Ихтибар алуз шлу кьор ясана артухъ къадарнаъди дишагълийирихъди. Гъацира дишагълийи хъан чухъанра Гъяждиз ва Уьмрайиз гъягъюз шулу, эгер рякъ хатлауб дарш.
- 4) Эгер суннат-гъяждикан, суннат-уьмрайикан ва саб жерге жара чарасуз дару гъягъбакан-рякъюъ учлбакан улхуруш, (гъеле гъягъру рякъ 82 километртан цибди вушра) , думуган дишагълийиз гъадму метлебариз рякъюъ учлвуз ихтияр адар, анжагъ чан жилирихъдитан ва фунур вушра жара мягърамдихъдитан. Дупну ккундуки, фициб дюшюшди вушра, жилир хъайи дишагъли (думу дугъахъди дуланмиш шулашра ва шуладаршра) чан жилирихъан Гъяждиз, Уьмрайиз ясана жара

жюрейин йишваз гъягъюрушра ихтияр гъадабгъну ккунду, анжагъ саб жерге жара дюшюшар ктарди, мисал вуди гъадабгъиш, чан жилирихъан гъял алуз даршлуган аьлимдихъна диндин гъякънаан вуйи месэла гъял алуз гъягъювал алабхъиш. Мушваъ суал арайиз гъюра: Гъяждиз ясана Уьмрайиз чарасуз вуди душну ккунивалин фарз тамам алув метлебниинди гъягъювал чан хпириз къадагъа алуз жилириз ихтияр айин? Мисал вуди гъадабгъухъа, мягърамдихъди? Жилириз гъациб ихтияр а, хъа амма думу чан хпирилан Гъяждиз ва Уьмрайиз гъягъбан чарасуз фарз алдабхъура клуру гаф дар. Эгер чаз чан жилири чарасуз вуйи Гъяждиз ва Уьмрайиз гъягъювал къадагъа гъапулр кечмиш гъахънуш, думуган чаз ади гъабхъи шейъ-шюйънаанди (эгер чаз гъациб шейъ-шюйъ ади гъабхънуш), дугъхъанди Гъяж ва Уьмра клули духну ккунду, ари гъадмуган гъадму дишагълийиз чан жилири Гъяждиз гъягъювал къадагъа алувал сеbeb вуди гуннагъ хъибдар. Эгер гъадму дишагълийиз учв жилириз гъягъийиз улихъна Гъяждиз ва Уьмрайиз гъягъюз мумкинвал ади гъабхънуш ва думу гъушундарш, ва жилириз швушвди гъафиган жилири ихтияр тувундарш, думуган дугъаз айи шейъ-шюйънаан Гъяж ва Уьмра клули духну ккунду, даршиш дугъаз гунагъ хъибди.

Эгер инсандин гъудгнин жикбан бадали дубхъну ккуни къадарнаъди шид адарш (гъубклардарш) ва жилин руг хъаш (таямум алуван бадали думура бегъемди дарди гъабхъиш), гъациб дюшюшди фу дапну ккунду?

Инсанди гъадму шидра ишлетмиш дапну ккунду ва гъадму ругра. Гъадму саягъниинди жикбалан къяляхъ вари жандак цийикултан джибккунду (шид гъабхъиган). Гъамци клури «Фатхуль Аллам» китабдик дибикна.

Саб жерге ксари гъелелиг Женнет ва Жегъеннем яратмиш (тешкил) дапнадар, клури шулу. Гъадрари дюзди клураини?

Гъидин йигъазкъан Женнет ва Жегъеннем тешкил дапна ва гъадрар айидар ву, яратмиш дапна. Ахъюнуб пай аьлимари клураинганси, Женнет миржибпи завъин ал ва Аьршдиъ а, хъа Жегъеннем- Ургубпи Жилин кланакк (мумкин ву, Жилин ургубпи жарнан кланакк) («Фатхуль- муин»).

Бегъемди жиклувал клули гъабхруган, эгер урчар (урхъар) адахънайи ибарин йишварик джжриклиш хай шулин?

Бегъемди жиклувал клули гъабхруган дишагълийи чан ибарин адахънайи урчаризра (урхъаризра) шид гъябгъруганси джжиккунду.

Мистаъ садакъа ча пуз хай шулин?

Мистаъ садакъа ча пувал хай шлу ляхин дар (карагъат ву). Хъа эгер учвкан садакъа тувувал талаб алураш, тувишра хай шулу. Гъаци алуз хай шулу, эгер садакъа тувувал ккун алураири мистаъ гъудган алураидариз манигъвал алурадарш, эгер дугъу манигъвал алураш, думуган садакъа ча пувал къадагъа дапна (гъярам ву) ва гъацир касди гъудган алураири жара ксариз манигъвал алуруш, садакъа тувну ккундар.

Гъебхъунуз, фицики сифте Къуръан киваъланди эзбер дапну, хъасин думу гъархувал гунагъан ляхин ву. Гъадму жюрейин фикир гъякълуб вуйин?

Эгер яшнаккна ккуркънайи касдиз чав муганайиз киваъланди эзбер дапнайиб гъархнуш яни Къуръандин саб аяткъана киваъланди урхуз шуладарш, (гъеле чав чан яш хъайиз улихъна чав киваъланди эзбер дапнайиб, хъасин яшнаккна ккуркъган гъархнуш,) думу лап ахъю гунагъ ву.

Накъвдиъ гъисаб-суал гъадрабгъру жюрейин инсанар айин?

Накъвдиъ (никъригъ) яш дубхънайи вари ксарихъан гъисаб-суал гъадабгъиди, анжагъ пайгъамбар, чума уьзриан, фун иццу дубхъну гъийихдар ктарди, жвумийизди вуйи йишванна ва жуми йигъан кечмиш гъахъи шагъидар, сиддикъинар ктарди, аьжлин улихъ хъайи дакъикъйиригъ «аль- Ихлас» дюаъ гъурхдар ктарди, ва гъар йишвну «аль Мулк » сура ясана «ас- Сажда» клуру сура урхуз чалишмиш гъахъидар ктарди. Жара гафариинди клуруш, гъадму сурйир урхували гъаци ужвал тувруваликан аьгъю гъабхъиган гъар йишван даршра, хъа амма чан уьмрин ахъюнуб пай вахтанакъана урхури духъну ккунду. Гъаму жюрейин фикир саб жерге аьлимари алура, хъа амма жара аьлимари клураиб лапра гъякълу фикир вуди гъисаб алура: пайгъамбар ва шагъидар ктарди имбу вари ксарихъан сацибди дубхънура гъисаб-суал гъадабгъиди.

Ахиратдин йигъан накъвдиан (никъриан) сарпир вуди фуж удучвиди?

Сарпир вуди ихъ Пайгъамбар ﷺ удучвиди, 70 агъзур малаикарин къялаъ ади.

Рузнама
Декабрь

Йигъ	Гъиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гъудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гъаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магъриб	Хъитирхв. Аль-глишаъ
1	5.13	6.56	11.38	13.59	16.19	17.52
2	5.14	6.58	11.38	13.58	16.19	17.51
4	5.15	7.00	11.39	13.58	16.18	17.51
6	5.17	7.04	11.40	13.58	16.18	17.51
8	5.18	7.06	11.41	13.59	16.18	17.52
10	5.20	7.08	11.42	13.59	16.19	17.53
12	5.22	7.10	11.43	13.59	16.19	17.53
14	5.23	7.12	11.44	13.59	16.20	17.54
16	5.25	7.13	11.45	14.00	16.20	17.54
18	5.25	7.14	11.45	14.00	16.20	17.54
20	5.27	7.15	11.47	14.02	16.21	17.55
22	5.29	7.17	11.48	14.03	16.22	17.56
24	5.29	7.18	11.49	14.04	16.23	17.57
26	5.30	7.19	11.50	14.05	16.25	17.59
28	5.31	7.19	11.51	14.06	16.26	18.00
30	5.31	7.20	11.52	14.07	16.28	18.02

Гъяж ва уьмра клули гъабхбаан вуйи къайда варитан кыматлуб вуйкна?

Имам аш - Шафийин мазгъабдиз асас духъну, Гъяж ва Уьмра клули гъабхбаан вуйи къайдийирикан варитан кыматлуб ифрад ву, хъасин - таматту, хъасин- кьيران.

Шафийитвалин мазгъабдин саб жерге аьлимари варитан кыматлу къайда таматту ву, клури шулу, хъасин- ифрад, хъасин- кьيران.

Абу Гъянифайин мазгъабдиз асас духъну, варитан кыматлу къайда кьيران ву, хъасин таматту, хъасин- ифрад (Фатхуль- Аллам).

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

заместитель муфтия РД Махди-хаджи МУТАИЛОВ Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

Редактор
Пирмагомед КАСИМОВ

Художник
Саид САИДОВ

Компьютерная группа
Лейла ГУСЕЙНОВА Ахмед МАГОМЕДОВ

Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ

При перепечатке ссылка обязательна. Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону). Свидетельство о регистрации ПИ № ФС Ю-6401 от 15 декабря 2006 г. Индекс 51325 Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Сдано в печать 12 октября 2009 г. Тираж 1250 экз.
Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. М. Ярагского, 128.
Тел.: (8722) 61-00-64.
По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24 по г. Махачкале — (8722) 914-222.
E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru